
Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha – Projev rektora UK prof. V. Hampla 17. listopadu 2012

Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha – Projev rektora UK prof. V. Hampla 17. listopadu 2012

Vážený pane kardinále,
vážení představitelé církví,
vážená paní doktorko Kavalířová,
kolegové rektori a děkani,
představitelé dalších institucí,
dámy a pánové,

a dovolte mi ještě připojit – s pocitem úcty a respektu k těm, kteří tu dnes již nemohou být s námi – drazí pozůstalí, neboť těmi jsme se ve vztahu k obětem totalitních režimů stali vlastně všichni ve chvíli, kdy se oni nesklonili, nerezignovali, nepodlehli slabosti a malověrnosti, zachovali si svoji vnitřní důstojnost a svobodu – a zaplatili svými životy a svými osudy vlastně i za ty naše. Za každé svobodné nadechnutí, za každou svobodně vyslovenou myšlenku, za každý projev tohoto nikoli samozřejmého a i jejich životy vykoupeného svobodného života.

Pro akademickou půdu našich univerzit a vysokých škol (za které jsem byl pozván tu nyní hovořit) je tato svoboda nepostradatelnou podmínkou jejich smysluplné existence. Proto si ji dnes připomínáme i skrze ty, kteří podstoupili nejvyšší oběť, aby nám ji mohli vložit do mnohdy nejistých, ale věřím že většinou dychtivých a dobrými úmysly vedených rukou. Našich rukou, v nichž jsou nejen naše vítězství i prohry, ale především naše naděje a naše odpovědnost. Naše existenciální i spirituální ukotvení a kredibilita, bez nichž by z definice úrodná akademická půda rychle zplanelá a přestávala vydávat kultivované plody osvobozeného lidského ducha, nespoutaného intelektu a nevymývaného rozumu. Vysoké školy a lidé, kteří je tvořili, byly také oběťmi totalit (ostatně podobně jako církve). Nacisté vysoké školy rovnou zavřeli a studenty a akademiky buď bez soudu popravili, nebo alespoň poslali do nelidských koncentráků. Komunisté vysoké školy zmrzачili a znásilnili. Ale znásilnil je bohužel i k tomu, že se samy do jisté míry staly nástroji komunistické zvěle. Dnešní svobodné školy se od těchto praktik samozřejmě zásadně distancují a dělají vše pro to, aby – tak, jak to běžící čas dovoluje – jednotlivé konkrétní křivdy byly pokud možno alespoň zčásti odčiněny. O to víc a naléhavěji ale cítí vysoké školy potřebu už se znova do žádného područí nedostat. Nikdo z nás nechce, aby se takové nebo obdobné doby zase vrátily!

Nikdo, kromě těch, které samet z podzimu roku 1989 velkoryse (ve snaze nebýt jako oni) jen odsunul do ponurého stínu, v němž vyčkávají na svoji další šanci. Je životně důležité nedat další šanci těm, kteří se od ideologií a praktik totalitních režimů razantně nedistancovali. Nejen 17. listopadu 1939 a 1989 to byli opakovaně studenti a mladí akademici, kdo se stavěli nesvobodě na odpor – bylo to obdobné už třeba v roce 1848, ale i 1948 či po sovětské invazi zaštitěné komunistickou zradou roku 1968. Vysoké školy cítí odpovědnost tohoto ducha kultivovat i ve svých současných studentech. Hrozivě rudá na naší divné politické scéně začíná znovu zlověstně probleskovat a my bychom neměli být ani barvoslepí, ani trpět bezstarostnou amnézií. Směr, do něhož zavedly tuto zemi politické elity, které jsme si v rámci existujících mechanismů zvolili, čpí znepokojivě tlejícím oděrem návratu do zmutované a zpuchřelé minulosti, který je třeba zastavit a v zárodku odmítnout. Abychom si zachovali svoji důstojnost, morální kredit a smysluplnost. Aby si tato země zachovala svoji důstojnost, kredibilitu a důvěryhodnost. Abychom byli oprávněně hrdí na to, že v ní žijeme, a ne snad nakonec, otloukáni pragmatickými zájmy krátkodobého zisku a osobních výhod, pouze živoříme.

Toto všechno mě vede k přesvědčení, že se při příležitostech, jako je tato, scházíme nikoli pouze proto, abychom si s úctou, respektem a vděčností připomněli význam obětí totalitních režimů – ale hlavně proto, abychom sami sobě a možná i tak trochu sobě navzájem slíbili, že nedopustíme, aby jejich oběť byla zmarňována. A důležité poselství těchto okamžiků je, že bychom neměli jen vzpomínat (i když paměť je esenciálně důležitá, a kdo jiný než vysoké školy by o ni měl pečovat), ale především že bychom měli následovat!

Vím, že to není jednoduché. Ale přeji nám, abychom tuto slušnou šanci pro slušné lidi nepromarnili a na téhle netriviální cestě se našli a neztratili!

Bylo mi ctí i potěšením na tomto shromáždění promluvit.

Děkuji vám za vaši pozornost.